

Réz András

LUKRÉCIA PAPUCSAI

Móra

Ritter Ottó rajzaival

RÉZ ANDRÁS
LUKRÉCIA
PAPUCSAI

MÓRA KÖNYVKIADÓ

Minden jog fenntartva, a kiadvány egészének vagy bármely részének a kiadó írásos engedélye nélküli sokszorosítása, másolása, egyéb engedélyköteles felhasználása – beleértve a kiadvány digitalizálását és ily módon történő többszörözését, nyilvánossághoz közvetítését – szigorúan tilos.

A kiadó könyveit kedvezménnyel megrendelheti webáruházunkban:

www.mora.hu

© Réz András, 2023
Illusztráció © Ritter Ottó, 2023
© Móra Könyvkiadó, 2023

1. FEJEZET

CSONTVÁZ ÉS KÉNKŐSZAG

– Lehetetlen, nevelhetetlen gyermekek! Rettenetesen! – mekegte Lutz Ferenc tanár úr, miközben Judit néni, az osztályfőnök arca egyre sápadtabb, szeme egyre nedvesebb lett.

– Azért mégsem kellene megbuktatni őket... – könnyögött remegő hangon. – Mindenből jól állnak, senkinek nincs különösebb panasa rájuk.

– De nekem lehet! – mordult fel Lutz tanár, akit az iskolában egyébként mindenki csak Plutóniumnak hívott.

– Tényleg meg akarja buktatni ezt a hét gyereket?

– Hetet? Hetvenhetet! Nem engedek! – Plutónium felállt az asztaltól, kurtán biccentett, majd elhagyta a tanári szobát. A tanárok döbbenetben ültek.

– Nyisson már valaki ablakot! – nyögött fel Jambus, a magyartanár. – Valaki belepukizott az értekezlet közepébe.

– Ne köztünk keresd az elkövetőt! Lutz tanár úrnak van irtó erős kénköszaga – felelte az énektanár, és gyorsan ablakot nyitott.

– Hát ööö... A vegytani kísérletek miatt! – fűzte hozzá sietősen az igazgató úr.

– Ezt nem tehetjük meg a gyerekekkel... – fogta síróra Judit néni.

– No, hmmm... – mondta határozottan az igazgató. – Lutz kolléga talán egy kicsit szigorú. Ám ne feledjük azt sem, milyen készségesen vállalta a tanítást, amikor Ilike elment szülni. Kihúzott bennünket a slamasztikából, mert hát a tanárhiány, ugye... És hát a szigor... Nos, a szigor az egyrészt jó, mert teljesítményre sarkallja a tanulókat. Másrészt pedig fölöttébb szükséges, mert hát különben... Mindazonáltal...

Lutz tanár úr elégedetten emelte el fülét a tanári szoba ajtajáról. Megigazította fekete malaclopóját, amely a júniusi melegben nem tűnt igazán célszerű viseletnek, majd hóna alá csapta pudlifejes sétabotját, és lábujjhegyen, de kissé sántikálva elindult az iskola folyosóján. A kanyarban megállt. Tekintetét a teli szemeteskosárra szegezte, amelyben mintha hirtelen kis forgósél támadt volna. A kosár tartalma felröppent, majd visszapilinkézett a folyosó kövére.

Furcsa feszültség lengte be az osztálytermet. A táblán ott virított a felirat: VAKÁCIÓ!

Skultéti is igen nyárian festett. Gondos kezek szalmakalapot nyomtak a fejébe, derekára úszógumit húztak. És mintha mosolygott volna – bár ezt egy szemléltető célokat szolgáló csontváznál nehéz megmondani. Amikor tesztet kellett írni, úgy tűnt, mintha vicsorogna. Amikor pedig Judit néni valamiért letolta az egész osztályt, olyan volt, mintha együttérzés csillant volna meg üres szemgödreibben. Skultéti úgy két éve ragadt az osztályban. Hogy ki tette oda, nem tudta senki.

Le akarták vinni a szertárba, de mivel éppen csőtörés volt, mindenki jobbnak látta, ha az osztályban marad. „Itt kedvezőbbek a túlélési esélyei”, jegyezte meg Ili néni, aki akkor még nem sejtette, hogy majdani gyermeke születése kis időre el fogja választani Skultétitől. S ha már így alakult, sebtében tartott egy kiselőadást a fennmaradásért folytatott küzdelem szépségéről az élővilágban. Skultéti tehát maradt, s mivel a következő leltárnál nem találták a szertárban, egyszerűen leírták mint veszteséget. Ezután pedig – mint leltár fölötti darab – már nem is került vissza a kitömött madarak, egérkoponyák és formalinban pancsikáló titokzatos alkatrészek közé. Így is jó sora volt: karácsony előtt fenyőgallyat kapott a kezébe, farsang idején álarcban és cilinderben pompázott, s az első tavaszi ibolyából is mindig megajándékozták egy csokorral. Az illendőség határait sértő kiegészítőket pedig maguk a gyerekek távolították el, mert szeretett csontkollekciójukat semmiképpen nem akarták megbántani.

Hiába árasztotta azonban magából Skultéti a perceken belül beköszöntő nyári vakáció felszabadultságát, az osztályban olyan sűrű volt a levegő, hogy láncfűrészsel lehetett volna darabolni.

– Szívem szerint azt mondanám, elégedett vagyok az osztállyal – mondta komoly arccal Judit néni. – De nem tehetem, mert idén példátlan eset történt. Osztályunk hét tanulója bukott meg természettudományból.

Félhangos sutyorgás kezdődött: „Szemét Plutónium...” „Ezt igazán nem vártam volna...” „A kénköszagú...”

– Nem olvasom fel a neveket. Azt kérem, hogy az a hét gyerekek, aki megbukott, maradjon még itt néhány percre. És hát

mindenkinek boldog nyaralást, meg minden jót! Sipirc hazafelé! Mostantól vakáció van.

A gyerekek nagy zajjal, lökdösődéssel kirohantak a terem-ből. Csak heten maradtak. Hét nagyon szomorú, nagyon elkeseredett gyerek. A bukottak.

– Nem is tudom, mit mondjak... – Judit néni szemmel láthatólag zavarban volt. – Nem értem, mi történt. Péternek, Daninak és Patrícianak csupa ötöse van a bizonyítványban. És, ugye, az egyes... Zsófi, Gergő, Noémi, Bori... Ti is erősen négyes átlag fölött lennétek, ha nem lenne ez a...

Patrícia ezen a ponton a padra borult, és elsírta magát:

– Soha nem lesz belőlem természettudós!

Oké, megbukni nem nagy öröm, de Barát Patrícia (ismer-tebb nevén Pötyi) esetében ez igazi tragédia volt, hiszen az egész iskola tudta róla, hogy természettudományokban ver-hetetlen, és az elkövetkező évtizedek Nobel-díjai közül leg-alább egyet ki fog érdemelni. Ebből fakadt első – és végzetes – összeütközése Lutz Ferenc tanár úrral. Plutónium ugyanis különös szeretettel beszélt eszperente nyelven, tehát ha te-hette, olyan szavakat használt, amelyekben a magánhangzók csupán az e hangra korlátozódtak. Szükség esetén más ma-gánhangzókat is beengedett, de nem örült nekik.

– Vedd eme ebet, ezen petymeget... – kezdte Plutónium, de Pötyi félbeszakította:

– Bocs, tanár úr, de a petymeg, például a közismert Ge-netta maculata, a cibetmacskafélék családjába tartozik. Nem kutya...

– Engedd meg nekem ezt helyre tennem! – hördült fel Plutónium, és máris átváltott kedves témájára, a sátán fekete

ebére. Ehhez Pötyi már nem kívánt hozzászólni, de így sem kerülhette el Plutónium bosszúját. Azaz a bukást.

Judit néni megsimogatta Pötyi fejét. Már mozdult a szája, de végül mégsem mondott semmit. Vékás Dani – ismertebb néven Homérosz – viszont fölcsett magas, raccsoló hangján:

– Ez igazságtalanság! Az egész csak azért van, mert a Plutónium – Judit néni szemöldöke felcsusszant egy cseppet –, izé, Lutz tanár úr nem is igazi tudományt tanít.

– Szépen is állnánk, ha a diákok mondanák meg, mit kell tanítani!

– Á, a tanárnő ezt nem érti... Nem is értheti meg.

– Sok mindent megérték. De most – tetszik, nem tetszik – meg kell barátkoznotok a helyzettel. Biztosan tudom, hogy játszva leteszitek a pótvizsgát. És hát... a körülményekhez képest jó vakációt kívánok. Szevasztok! Fel a fejjel!

Judit néni kilépett az osztályteremből. A bukottak lassú mozdulatokkal csatolták be hátizsákjaikat, aztán már indultak volna, amikor belépett Lutz Ferenc. Nesztelenül érkezett, mint egy hatalmas, baljóslatú madár.

– Á! A bukottak! Éppen heten... Aztán szorgosan tanuljatok nyáron! – Plutónium szemében gonosz fény gyulladt ki. – Bár teljesen mindegy! Úgyis meg fogtok bukni.

– Az nem igaz, hogy ennyire hülyék lennének! – ugrott fel Petőcz Bori (Bombázó). Nem volt sok híja, hogy elessen vadonatúj, emelt talpú cipőjében, amely állat jól nézett ki, bár talpon maradni nem volt egyszerű benne. – Hagrid professzor azt mondja...

– Csend legyen! Ezen egyed e helyen nem nevel. Vettek?

– Borinak tökre igaza van! Én akár most felmondom a ta-

nár úrnak a Mengyelejev-táblázatot! – ugrott fel Bolgár Péter (más néven Nagymester).

– Ne gyere nekem Mengyelejevvel, kedves gyermekem! – csapott le rá Plutónium. – Elemek gyermekem elég!

– De tanár úr, a denevéryálnak és az akasztott ember kötelenek semmi köze nincs a tudományhoz – szólt közbe Pötyi.

– Velem ne feleselj! – intette le a tanár.

– Én mindig mindenből jeles voltam! – makacskodott Pötyi.

– Egyszer jeles, egyszer egyes. – Plutónium hirtelen döntött, éppen eleget gyakorolta ma már az eszperente nyelvet.

– Na, mars haza! Már ma este kezdjétek meg a felkészülést a pótvizsgára. A szüleitek biztosan nagyon fognak örülni. Hehehe! – És kibicegett a tanteremből.

És hahh! Minő rejtélyes dolgok történnek olykor: Skultéti megemelte a szalmakalapját, derekán az úszógumi pedig harsány szellentéssel kiköpte a dugót, és leeresztett.

2. FEJEZET

A BUKOTTAK

Ha aznap délután egy gyanútlan járókelő tévedt volna a Nádirigó és a Butykos utca környékére, biztosan nem talált volna magyarázatot a lakásokból kiszűrődő ingerült párbeszédekre. A Nádirigó 8/b-ből, Bolgárék lakásából egy férfihang hallatszott:

– Állandóan csak sakkozik meg számítógépezik, mással nem törődik! Sakkvakság, fiam, így hívják ezt! Tudod, mi lesz belőled? Sakkbarbár! Tudod, mit csinálsz ezen a nyáron? Tanulsz, fiam! Nyaralásról ne is álmodozz! A számítógépedet pedig elzárom, nehogy meghekkeld az iskolai adatbázist. Ja, a telefonodat is...

– De apa, hogyan tanulhatnék számítógép nélkül?! Hiszen éppen te mondd mindig, ha valamit kérdezek, hogy nézzem meg a világhálón.

– Ott a tankönyv! Majd kikérdezlek!

A Nádirigó 10. szám alatt egy nő zokogott:

– Miért csinálsz ezt velem, Borikám? Lehet, hogy kevés időt töltök veled... Én azt hittem, hogy értelmes nagylány vagy... Mi csak ketten vagyunk... Te nekem, én neked... Miért csinálsz ezt velem? Miért? Bocs, most el kell mennem.

Amíg hazajövök, gondolkodj el ezen! Ha későig nem jönnek, feküdj le!

A túloldalon, egy kicsit odébb – a Nádirigó 11. első emeletén – egy férfi kesergett:

– És én még azt hittem, te veszed majd át a műhelyemet. Payer és fia. De szép is lett volna! Megvert engem az isten veletek! A két nővéred, na, azok is jó firmák...

Payer Gergely (Edison) leszegett fejjel hallgatott. Nem mint-ha olyan nagyon vágyott volna rá, hogy társtulajdonosa legyen a kicsit már lepukkant lakatosműhelynek, hiszen ő feltaláló volt. Vagyis lett volna, lehetett volna... De hogyan fog továbbtanulni, ha Plutónium a pótvizsgán is megbuktatja?

És ha valakinek nem volt még elég a bánatból, belehallgatott a harmadikon zajló beszélgetésbe:

– Igazad van, lányom – jelentette ki egy férfihang. – Ne is törődj vele! Végül is mit számít, hogy megbuktál, hogy nem lesz belőled semmi? Nem nagy ügy, igaz? Az öcséd a maga másfél évével egyetemi tanár hozzád képest.

– Ne bántsod, fiam, a Zsófit – próbálta csitítani a férfit egy reszketeg női hang.

– Ez a gyerek hálátlan, nincs tekintettel senkire! – szögezte le egy fiatalabb női hang.

– Anyáddal együtt dolgozunk látástól vakulásig, hogy tisztességesen éljünk, te pedig ahelyett, hogy segítenél...

– A Zsófi segít... vigyáz a kicsire... főz is...

– Ne védje a Zsófit, anyuka! Aki elhanyagolja a tanulást, az nem viszi semmire.

Takács Zsófi (Fagyfi) zokogva kirohant a szobából. Aztán szipogásra váltott, nehogy felébredje az öccsét, Levit.

Az a járókelő, aki ugyanebben az időben éppen a Butykos utca és a Nádirigó utca sarkán sétálgatott, egy határozottan raccsoló hangra figyelhetett fel:

– Ezt igazán nem viccnek szántam! Esküszöm, a Plutónium pikkel rám... Ránk... Hetünkre... Mert azt mondtuk neki, hogy a bölcsek köve nem is létezik! És azt mondtuk, hogy a varangyot nem szabad megfőzni!

– Szóval a varangyot nem szabad megfőzni – ismételte némi éllel egy férfihang. – És miért nem szabad megfőzni, ha szabad érdeklődnöm?

– Mert védett állat. És meg kell menteni!

– Danikám, nekem semmi kifogásom a varangymentés meg ilyen izék ellen, de ha egyszer a bölcsek köve a tananyag ásványtanból, akkor nyald be a könyvből, és ne beszélj vissza a tanárnak!

– Azt szeretném elmondani...

– Talán már nem is vagyok olyan nagyon kíváncsi rá. A meseidet tartogasd másnak, gyermekem. Vagy írd le, mint az idétlen verseidet.

– Ami pedig a tengerparti nyaralást illeti... – szólt közbe egy nő.

– Anyúúú!

– Nos, a tengerpartnak annyi. Környezetvédelmi megfontolásokból. Nem szennyezzük a tengert. Kíméljük a varangyokat.

– De anyúúú!

– A biciklit pedig bezárom a pincébe – tette hozzá a férfi.

– De a bringa nem szennyezi a levegőt! – mondta szinte sírva a raccsoló gyerekhang tulajdonosa.

– Nem. De bringázás közben nem lehet pótvizsgára készülni. Részemről volt a szerencse.

Ennek a szomorú beszélgetésnek a helyszínéről csak tizenöt lépést kell tenni, hogy eljussunk a Czapweiler & Tsa.-hoz. A bolt már évtizedek óta zárva volt, de hűségesen óvta őt a hullámos vasredőny, alján a lerobbanthatatlanul odakorodódott lakattal. A kicsiny ház csupán az üzlethelyiségből állt. Már rég omlásnak indult, de még állt. Hogy valaha mit árultak itt, nem volt rejtély. A cégtáblán apró lúdtalpbetétek, haskötők és mankók voltak láthatók, s szerény felirat jelezte: „Fűzők, haskötők, gyógyászati segédeszközök”.

Épesű ember itt természetesen nem vesztegeti az időt, hanem sietősen halad tovább. Az viszont kizárt, hogy ne hallja meg a földszinti lakásból kiszivárgó beszélgetést. Márpedig ha meghallja, megtorpan egy percre.

– Nézd, Noémi, ha megbuktál, hát megbuktál – szögezte le hűvösen egy női hang.

– Anyu, ígérem, minden rendben lesz. Tényleg nem haragszol?

– A legkevésbé sem. Pontosan erre számítottam tőled.

– Most miért mondd ezt?

– Csak úgy. Ha az embernek van öt gyereke, nem lehet mindegyik egyforma. Klárit hál' istennek fölvetted az egyetemre, Dávid is be fog jutni, hiszen megnyerte a tanulmányi versenyt. Az öcséd szépen hegedül, a kishúgod szépen rajzol. A középső gyerek, a Hármaska pedig... megbukott. De hagyjuk is! Kicsi vagy hozzá, hogy megértsd, mit jelent ez neked.

– De én értem... Hidd el, hogy nem vagyok hibás! Én tanultam! Ha nem hiszed, akár most kikérdezhetsz!

– Nem elég tanulni, tudni kell. Elég nagy vagy már. Ezt igazán tudhatnád.

Ha ilyesmit hall az ember, elszorul a szíve, ezért gyorsan továbbáll, és befordul a Szömörce utcába. Itt a környékhez képest újabb, szebb házak állnak. Egy pillanatra meg is állhatnánk ezen a meghitt helyen, hogy kifújuk magunkat, megszabaduljunk a sok keserűségtől, ami ezen a napon vastagon terült rá a város máskor békés részeire. De úgy látszik, ma sehol nincs béke.

– Nem élem túl ezt a szégyent! – kiáltott fel egy nő. – Mostantól nem mehetek társaságba.

– Miért ne mehetnél?

– Mert ha megkérdezik, hogy mi van a gyerekekkel, hogy tanul, akkor ugyebár azt kell válaszolnom: „A gyerek? Ó, köszönjük, a gyerek remekül van. Megbukott.”

– Te aztán igazán tudhatod, anyu, hogy én tanultam, készültem...

– Tudom, tudom. Te voltál az iskola reménysége, az iskolai természettudományos vetélkedő győztese.

– Pontosan így van! Még a nyolcadikosoknál is jobb eredményt értem el. És...

– Akkor viszont orvoshoz kell vigyelek, Patrícia. Mert az mégiscsak furcsa, hogy egy olyan gyerek, aki versenyt nyer, mindent tud, veri az egész iskolát, egyszerre csak élem tesz egy olyan bizonyítványt, aminek a kellős közepén egy toronymagas egyes éktelenkedik.

– És arra nem gondolsz, hogy a tanár...

– Én arra gondolok, kislányom, hogy fölösleges bűnbakot keresned. Ha hibáztál, vállald a következményeket! Csak azt nem tudom, hogy adom elő ezt apádnak.